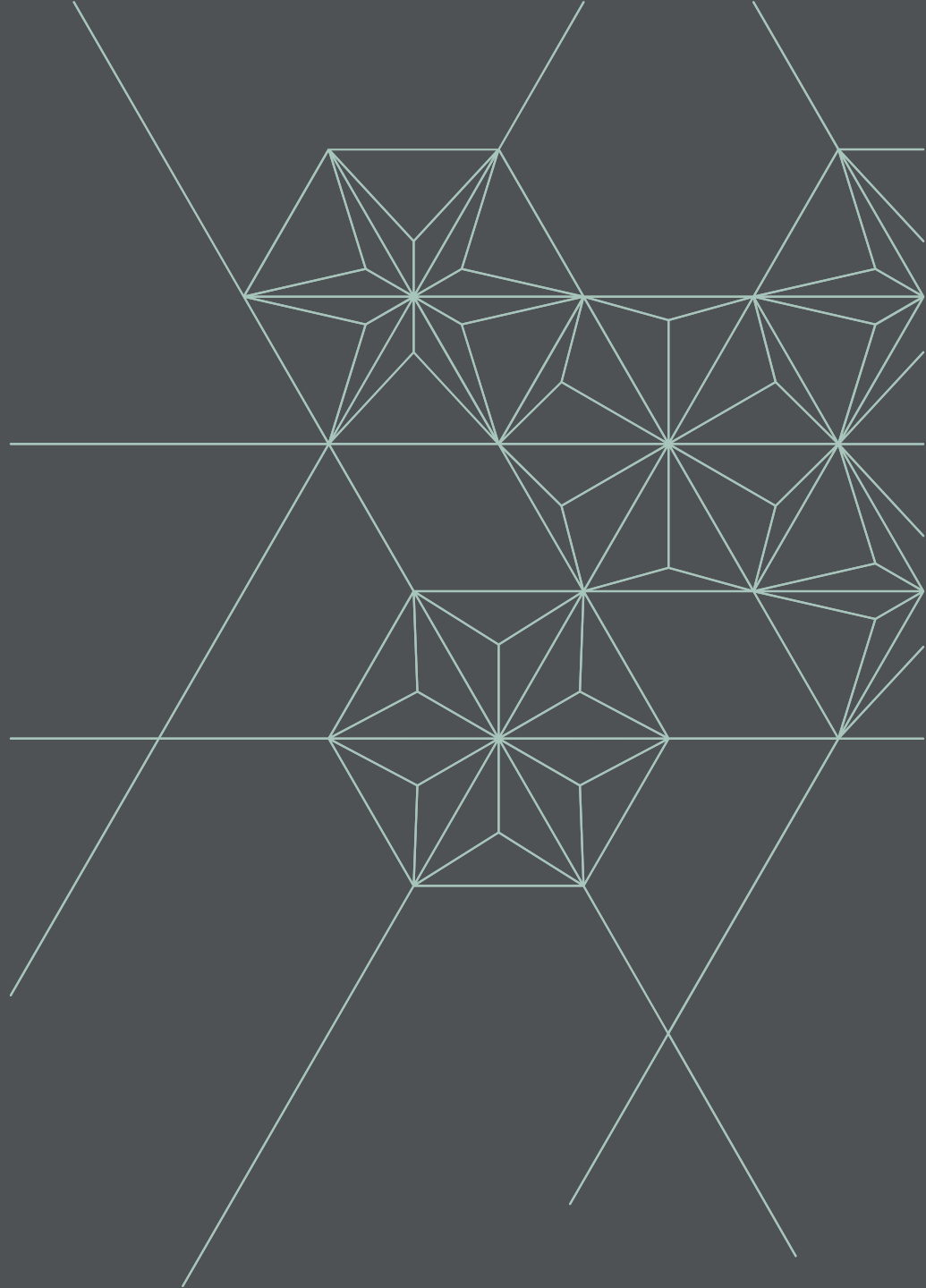

DAGBOGSSAGEN

Spioner, en kommunist og det store arkiv

HVAD HANDLER SAGEN OM?

- **Kort sagt:** Sagen handler om retten til en dagbog (ikke-offentliggjort, 1.400 maskinskrevne sider om forfatterens liv fra 1972 – 1981).
- **Den grundretlige 'kollision':** På den ene side hensynet til *national sikkerhed*, *administrative byrder* og '*samfundets fælles hukommelse*' og på den anden side individets *ejendomsret* og ret til *privatlivsbeskyttelse*.
- **Retsområder:** 1) ophavsret, 2) menneskeret og 3) strafproces.
- **2 centrale spørgsmål i sagen:**
 - 1) Skal der foretages en afvejning af myndighedernes behov for efterforskning samt arkivering/arkivadgang over for individets ophavsret og ret til privatlivsbeskyttelse?
 - 2) Er en påstået adgang til at arkivere ophavsretligt beskyttet materiale - *uden* prøvelse efter bl.a. "tre-trins-testen" og grundlaget for materialets besiddelse - forenelig med nationale, folke- og EU-retlige grundprincipper?

ET LANGT SAGSFORLØB ...

- I 1981 blev forfatteren anholdt og sigtet for overtrædelse af den 'lille' bestemmelse om landsforræderi. Forfatteren blev tilbageholdt i 3 dage mhp. at foretage ransagning af boligen → dagbogen blev beslaglagt.
- Dagbogskopierne er blevet opbevaret af myndighederne siden **1981**. Straffesagen blev afsluttet i **1982**, og den originale dagbog blev tilbageleveret.
- Forfatteren blev bekendt med myndighedernes (fortsatte) besiddelse ved offentliggørelse af PET-kommissionens beretning 13 i **2009**.
- I **2010** vurderede PET, at sagerne om forfatteren ikke længere var nødvendige for varetagelsen af tjenestens opgaver.
- PET var (er?) i besiddelse af i alt 4 sager, der indeholder kopier af dagbøgerne: Én **operationssag**, én **personsag** om forfatteren samt to **administrative afklassificeringssager**.
- PET afleverede i 2014 **personsagen** til Rigsarkivet.
- PET afleverede i 2018 **operationssagen** til Rigsarkivet.
- **Afklassificeringssagerne** ved vi ikke, hvad der er sket med.

UDFALDET AF SAGEN – BEGGE INSTANSER

- **Udfald:** Rigspolitiet og Rigsarkivet blev frifundet i begge instanser.
- **Østre Landsret:**
 - **Ophavsret:** Det er et i RPL forudsat nødvendigt og sædvanligt led i politiets sagsbehandling [...] at der ved håndteringen af bevismidler kan og vil ske kopiering af dokumenter → Synspunktet om en ”snæver og afbalanceret” fortolkning af ophavsretlige undtagelsesregler kan ikke føre til et andet resultat.
 - **Menneskeret:** To krænkelse af EMRK art. 8; begge fra det tidspunkt, hvor der ikke længere blev foretaget sagsbehandling: **1) opbevaringen** af de dele af dagbogen, der ikke havde haft betydning for straffesagen eller PET's arbejde og **2) at myndighederne ikke på noget tidspunkt havde foretaget en nødvendigheds- og proportionalitetsvurdering på oplysningsniveau**

Højesteret:

- **Ophavsret (1):** Kopieringen må anses som en underordnet, bagatelagtig værksudnyttelse, der skulle tjene politi- og efterforskningsmæssige formål, som ikke var i strid med dagældende OHL eller bernerkonventionens art. 9 (ny ulovbestemt undtagelse).
- **Ophavsret (2):** Arkiveringen af dagbøgerne med den deraf mulige tilgængeliggørelse er heller ikke i strid med ophavsretsloven, jf. nugældende OHL § 27.

UDFALDET AF SAGEN – BEGGE INSTANSER (FORTSAT)

PET-KOMMISSIONENS BERETNING

BIND 13

- **Højesteret (fortsat)**

- **To indgreb i privatlivsbeskyttelsen:** 1) Beslaglæggelsen og opbevaringen til 2010 hos PET og 2) arkiveringen af/arkivadgangen til dagbogskopierne
- **Indgreb 1:** Indgrebet var lovhjemlet og begrundet i hensynet til nationale sikkerhed samt i hensynet til at forebygge uro og forbrydelse (kriminalitetsbekæmpelse) → proportionelt på grund af straffesagen
- **Indgreb 2:** Arkiveringen af dagbogskopierne og den deraf følgende arkivadgang er et proportionalt indgreb i forfatterens ret til privatliv efter EMRK artikel 8, der ikke forudsætter en konkret nødvendigheds- og proportionalitetsvurdering ("general measure").

- **Underordnet, bagatelagtigst værksudnyttelse (af ikke-offentliggjorte værker)**

- Kopieringen kunne rummes inden for privatkopieringsbestemmelsen?
- Bernerkonventionen foreskriver "tre-trins-test"
- 'De minimis'-betragtning qua formålet med kopieringen?
- Lovlig, begrænset udnyttelse af ikke-offentliggjorte værker? (betinget af formålet)?
- Er det her udtryk for Højesterets anvendelse af "tre-trins-testen"?
- Hvornår er noget bagatelagtigt? → ophavsretslovens kap. 2 er ift. eksemplar fremstilling betinget af offentliggørelse ... men ...

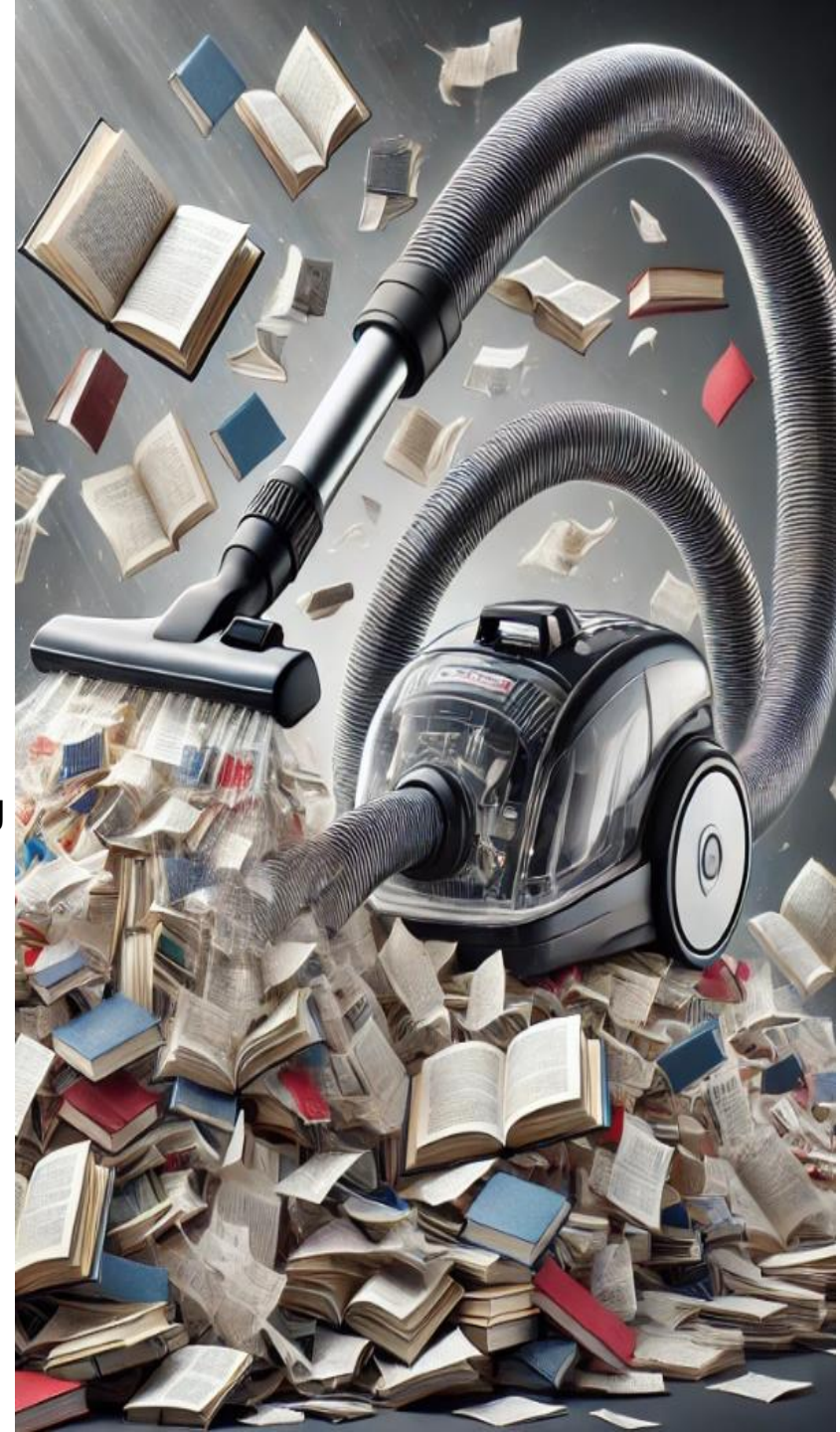
til en bekendt, der imidlertid "ikke mente man skulle udlevere den slags til russerne, det gjorde jeg nu alligevel". Den 23. august 1979 overrakte PET et møde

"Om formiddagen ind til Frederiksberg rådhus, hvor jeg mødte vadim (Tjerny), gik over til restaurant i nærheden & spiste frokost der, ol & snaps til, fik mit pas med transistvisum, han giv mig en del materiale til en brochure med citater fra forskellige reaktionære politikere, lovede den færdig til nytår, jeg fik også en flaske whisky & en karton cigaretter."

"vadim (Tjerny) kom & hentede mig kl. 11, vi kørte indtil Petersborg i bredgade, hvor vi spiste frokost, preben mødte hans en del andre & spiste... hentede vadims kone på vejen, i jagersgade gav han mig en hel kasse med to kartoner prince, to kartoner cecil, to flasker armagnac, fire flasker whisky & tre flasker vodka, men det skulle osse betragtes som en julegave, sagde han, vi afalte at mødes lige efter nytår, hvor jeg gerne skulle have pjecen om de kolde krigere færdig. Op til... (her nævnes navnene på to bekendte). Afalte pjecen osse denne gang skal komme på clarté."

KORT STOP: DEN GENERELLE ORDNING I ARKIVLOVEN – IFØLGE HØJESTERET?

- Myndigheder har pligt til at bevare og overføre alle arkivalier til Rigsarkivet, medmindre rigsarkivaren har fastsat bestemmelser om kassation (destruktion).
- Kassation sker kun af ressourcemæssige grunde.
- Der er ikke hjemmel til, at borgere kan kræve offentlige arkivalier udleveret eller kasseret.
- Arkiveringspligten gælder, uanset om arkivalierne er tilvejebragt retsstridigt.
- Kassation på dokumentniveau ville være et brud på en sags integritet, som ville skabe usikkerhed i forhold til dokumentationen for det fulde beslutningsgrundlag og for forskningen.
- Rigsarkivet opbevarer mere end 500 hyldekilometer papirarkivalier og mere end 500 terabyte digitalt skabte data fra bl.a. offentlige myndigheders it-systemer.

HVAD NU?

- Sagen er indbragt for EMD (kun fsva. privatlivsbeskyttelsen) → vi afventer stillingtagen til, om EMD antager sagen.
- **Synspunkterne?**
 - Arkivloven som en "general measure" er efter vores opfattelse ikke lovlig i den form, som den har i dag (ubetinget og uden undtagelser = blunt instrument).
 - Myndighedernes opbevaring af dagbogskopierne udgør i sig selv et indgreb i EMRK art. 8, som tilgængelighedsfrister ikke beskytter → Højesteret har ikke forholdt sig hertil.
 - Det er ikke dokumenteret, at der er konsensus i de kontraherende stater (6 lande er ikke konsensus, og der er ikke fremlagt oplysninger om, hvorvidt de enkelte lande har undtagelser til arkiveringspligten).
- **Ophavsrettens "særstatus"**
 - Ophavsretten er en udmøntning af ejendomsretten, og er en grundrettighed sikret i EUs Charter om grundlæggende rettigheder art. 17, stk. 2, og tillægsprotokol 1 af 20.03.1952 til EMRK art. 1.
 - Ophavsretten er på ingen måde ukrænkelig → der er faste principper, der skal iagttages for, at vi kan gøre indgreb heri: "tre-trins-testen", nødvendigheds- og proportionalitetsafvejninger, princippet om snæver fortolkning, hjemmelskrav osv.

TANKER OG SPØRGSMÅL?

